

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovi člana V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 39. stav 1. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj 4. do 6. februara 2013. godine, donijela je

ODLUKU

I

Historijsko područje – Nekropole sa stećcima na lokalitetima Lipa I, II i III u Lipi, općina Tomislavgrad, proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik čine nekropole sa stećcima i krstačama raspoređene na tri lokacije – Lipa I, II i III u selu Lipa, na kojima su ukupno evidentirana 353 grobna mjesta sa 346 nadgrobnika (335 stećaka i 11 krstova) i 7 grobnih mjesta bez nadgrobnika.

Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru označenom kao dio k.č. 1143 (novi premjer), posjedovni list broj 15, k.o. Lipa I, što odgovara dijelu k.č. 1777/2 (stari premjer), z.k. uložak broj 865 i dio k.č. 1778 (stari premjer), z.k. uložak broj 265, k.o. Kongora, k.č. 1148 (novi premjer), posjedovni list broj 15, k.o. Lipa I, što odgovara k.č. 1778 (stari premjer), z.k. uložak broj 865, k.o. Kongora, dio k.č. 1149 (novi premjer), k.č. 1151 (novi premjer), posjedovni list broj 15, k.o. Lipa I, što odgovara k.č. 379 (stari premjer), z.k. uložak broj 243, k.o. Lipa, k.č. 1152 (novi premjer), posjedovni list broj 14, k.o. Lipa I, što odgovara k.č. broj 378 (stari premjer), z.k. uložak broj 243, k.o. Lipa i k.č.1177 (novi premjer), posjedovni list broj 14, što odgovara k.č. 375 (stari premjer), z.k. uložak broj 243, k.o. Lipa, općina Tomislavgrad, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite utvrđene Zakonom o provođenju odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07).

II

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) dužna je osigurati pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mjere za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija) utvrdit će tehničke uvjete i osigurati finansijska sredstva za izradu i postavljanje informacione table sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III

Sa ciljem trajne zaštite nacionalnog spomenika na prostoru definiranom u tački 1. stav 3. ove odluke utvrđuju se sljedeće mjere zaštite:

- izraditi plan upravljanja područjem koji će osigurati očuvanje, integritet i čitljivost nacionalnog spomenika;
- dozvoljeni su isključivo istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi, radovi na tekućem održavanju, uključujući i one radove koji imaju za cilj prezentaciju spomenika *in situ*, uz odobrenje federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje (u daljnjem tekstu: nadležno ministarstvo) i stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nadležna služba zaštite);
- nije dozvoljeno izvođenje radova koji bi mogli ugroziti nacionalni spomenik, kao ni postavljanje privremenih objekata ili stalnih struktura čija svrha nije isključivo zaštita i prezentacija nacionalnog spomenika;
- radovi na uređenju nekropola i radovi na saniranju oštećenja dozvoljeni su isključivo uz prethodno izrađen plan sanacije, restauracije i konzervacije, odobrenje nadležnog ministarstva i nadzor nadležne službe zaštite;
- nije dozvoljeno čišćenje spomenika od lišaja i mahovine;
- izuzetno od prethodne alineje, dozvoljeno je čišćenje stećaka i krstača u slučaju da je ono neophodno za istraživanje epigrafskih ili dekorativnih elemenata stećaka i krstača, uz prethodno izrađen elaborat i odobrenje nadležnog ministarstva. Elaborat treba biti zasnovan na biološkim, hemijskim, fizičkim i drugim analizama za koje konzervator utvrdi da su neophodne, te sadržavati odgovarajuće konzervatorske mjere i procjenu utjecaja načina čišćenja na kamen;
- prostor spomenika bit će otvoren i dostupan javnosti, a može se koristiti u edukativne i kulturne svrhe;
- područje predstavlja arheološki lokalitet, pa je prilikom obavljanja istražnih radova obavezno osigurati prisustvo arheologa;
- urediti poseban pristup lokalitetima i ograđivanje lokaliteta Lipa II i Lipa III;
- u radijusu od 50 m od granica zaštićenog područja, nije dozvoljena izgradnja objekata koji svojim izgledom ili namjenom mogu ugroziti nacionalni spomenik;
- zabranjeno je odlaganje svih vrsta otpada.

Lokalitet Lipa I

- stećke ugrađene u betonski zid vratiti u izvornu poziciju, a liniju razgraničenja između pravoslavnog i katoličkog groblja, umjesto betonskog zida urediti suhozidom;
- ukopavanje u nove grobove dozvoljeno je isključivo u recentnom pravoslavnom i katoličkom groblju, sa minimalnom udaljenošću od 5 m od stećaka i starih krstača;
- dozvoljena je upotreba savremenih tehničkih rješenja u cilju identifikacije izvorne pozicije stećaka;
- nije dozvoljeno izmještanje i pomjeranje stećaka sa grobova;
- prilikom restauracije, konzervacije i redovnog održavanja spomenika obavezno sačuvati izvorni izgled i koristiti izvorne materijale uz primjenu izvornih tehnika.

Lokalitet Lipa II

- nije dozvoljeno izmještanje i pomjeranje stećaka sa grobova;
- prilikom restauracije, konzervacije i redovnog održavanja spomenika obavezno sačuvati izvorni izgled i koristiti izvorne materijale uz primjenu izvornih tehnika;

Lokalitet Lipa III

- prostor spomenika bit će otvoren i dostupan javnosti, a može se koristiti u edukativne i kulturne svrhe;
- nije dozvoljeno izmještanje i pomjeranje stećaka sa grobova;
- prilikom restauracije, konzervacije i redovnog održavanja spomenika obavezno sačuvati izvorni izgled i koristiti izvorne materijale uz primjenu izvornih tehnika.

Vlada Federacije je dužna posebno osigurati provođenje sljedećih mjera:

- izradu geodetskog snimka postojećeg stanja;
- izradu plana sanacije, restauracije, konzervacije i prezentacije nacionalnog spomenika.

Plan sanacije, restauracije, konzervacije i prezentacije treba sadržavati:

- arheološko istraživanje prostora nacionalnog spomenika;
- oslobađanje stećaka ugrađenih u betonski zid i njihovo vraćanje na izvornu poziciju, rušenje novosagrađenog betonskog zida, koji razdvaja pravoslavno od katoličkog groblja, i izgradnja kamenog suhozida;
- uređenje nekropola sa uklanjanjem samonikle vegetacije;
- redovno održavanje spomenika.

IV

Svi pokretni nalazi, koji u toku arheološkog istraživanja budu nađeni, bit će pohranjeni u najbližem muzeju koji ispunjava kadrovske, materijalne i tehničke uvjete ili u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine u Sarajevu, obrađeni i prezentirani na odgovarajući način.

Izuzetno od stava 1. ove tačke, u periodu do ponovnog otvaranja Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, a u slučaju da najbliži muzej ne ispunjava kadrovske, materijalne i tehničke uvjete, nosioci arheoloških istraživanja dužni su da podnesu pisani zahtjev Komisiji da odredi instituciju u kojoj će arheološki nalazi biti privremeno pohranjeni.

Sav pokretni i nepokretni arheološki materijal koji bude nađen u toku arheoloških istraživanja neophodno je stručno obraditi.

Arheolog – voditelj arheoloških istraživanja dužan je, nakon izvršenih arheoloških radova, podnijeti izvještaj Komisiji i instituciji koja je obavila istraživanja.

Arheolog – voditelj arheoloških istraživanja mora imati na raspolaganju sav pronađeni pokretni i nepokretni arheološki materijal dok traje istraživanje i dok ne završi izvještaj, a najduže za period od tri godine.

Paralelno s izvođenjem arheoloških istraživanja, neophodna je sukcesivna konzervacija nepokretnih nalaza na lokalitetu i konzervacija pokretnog arheološkog materijala i njegovo pohranjivanje u odgovarajuće prostore (depoe).

Nakon dostavljanja izvještaja o provedenom istraživanju, Komisija će utvrditi pokretne nalaze na koje će biti primjenjivane mjere zaštite koje Komisija utvrđuje.

Pokretne nalaze iz stava 1. ove tačke nije dozvoljeno iznositi iz Bosne i Hercegovine.

Izuzetno od odredbe prethodnog stava, ukoliko voditelj istraživanja utvrdi da je neophodna obrada nekog nalaza izvan zemlje, dokaze o tome prezentirat će Komisiji, koja može dozvoliti privremeno iznošenje nalaza iz zemlje pod detaljno utvrđenim uvjetima njegovog iznošenja, postupanja s njim u toku boravka izvan zemlje i njegovog povratka u Bosnu i Hercegovinu.

V

Stavljaju se van snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski akti u dijelu u kome su u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

VI

Svako, a posebno nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i općinske službe, suzdržat će se od preduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

VII

Ova odluka dostavit će se Vladi Federacije, nadležnom ministarstvu, nadležnoj službi zaštite i općinskom organu uprave nadležnom za poslove urbanizma i katastra, radi sprovođenja mjera utvrđenih u tač. II - VI ove odluke, te nadležnom općinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VIII

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom, koje je dostupno na uvid zainteresiranim licima u prostorijama i na web stranici Komisije (<http://www.kons.gov.ba>).

IX

Prema članu V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

X

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku BiH“.

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Martin Cherry, Amra Hadžimuhamedović, Dubravko Lovrenović i Ljiljana Ševo.

Predsjedavajuća Komisije
Ljiljana Ševo

Broj: 05.2-02.3-53/13-4
5. februara 2013. godine
Sarajevo

O b r a z l o Ź e n j e

I – UVOD

Na osnovi člana 2. stav 1. Zakona o provođenju odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, „nacionalni spomenik“ je dobro koje je Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika proglasila nacionalnim spomenikom, u skladu sa čl. V i VI Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kao i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 33/02), sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o njihovom statusu, a za što ne postoji vremensko ograničenje, bez obzira da li je za to dobro podnesen zahtjev.

Kulturno–informativni centar Tomislavgrad (podnio je, dana 24.08.2012. godine, peticiju/prijedlog za proglašenje **Nekropola stećaka u Lipi, općina Tomislavgrad**, nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine.

U skladu sa odredbama Zakona, a na osnovi člana V stav 4. Aneksa 8. i člana 35. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, Komisija je pristupila provođenju postupka za donošenje konačne odluke za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom.

Izjava o značaju dobra

Srednjovjekovni nadgrobni spomenici, poznati pod nazivom stećci, jedinstveni su za područje Bosne i Hercegovine i njenih susjeda. Oni su impresivan dokaz rastuće ekonomske moći bosanskog feudalnog društva u XIV vijeku, otvaranja rudnika, pojačane urbanizacije, te želje pojedinaca da svoj status i moć prikažu kroz spoljašnji izgled nadgrobnoga spomenika. Oni imaju iznimnu historijsku i znatnu kulturnu važnost.

Poseban značaj ovom historijskom području daje izmiješanost i preklapanje grobalja iz različitih historijskih razdoblja: recentna groblja (katoličko i pravoslavno) su se razvila uz rubove srednjovjekovnog groblja sa stećcima. Kroz koncentraciju grobalja od srednjeg vijeka do XIX vijeka odražen je kontinuitet guste nastanjenosti i pokazatelja moći srednjovjekovne zajednice na područja sela Lipa.

Raznovrsnost i ljepota ukrasa na stećcima, a ponajviše njihova tajanstvenost, imali su odraza na folklor i narodnu poeziju ovoga kraja sažetu u pjesmi, „*Stećak vukla Marta na svog brata Marka, miseca veljače priko polja Svinjače. Vuklo sto volova izilo se sto ovnova*“.

Na tri lokacije – **Lipa I, II i III** – ukupno su evidentirana 353 grobna mjesta sa 346 nadgrobnika – 335 stećaka i 11 krstova – i 7 grobnih mjesta bez nadgrobnika. Od ukupnog broja stećaka najveći broj su ploče – 290, zatim sanduci – 42 i sljemenjaci – 3 primjerka. Ukrašeno je pet stećaka i šest krstača (lokalitet Lipa I – tri stećka br. 3, 6 i 32; šest krstača br. 2, 3, 6, 7, 9 i 11. i lokalitet Lipa III – dva stećka, br. 1 i 10.). Njihovi ukrasni motivi su: jabuke, krugovi sa rozetama, tordirano uže, obični krstovi, krst sa kružnim vijencima, krst sa kružnim završecima, stilizirani krstovi, štit, mač, bordura od kosih paralelica, friz od niza poluelipsa sa tačkicama, polumjesec i rozeta. Ukrasi su rađeni tehnikom reljefnog ispupčenja i udubljenja.

II – PRETHODNI POSTUPAK

U toku vođenja postupka izvršen je uvid u:

- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući opis, arhitektonski snimak i fotografije
- uvid u sadašnje stanje dobra;
- kopiju katastarskog plana;
- zemljišnoknjižni izvadak;
- historijsku, arhitektonsku ili drugu dokumentarnu građu o dobru, koja je data u popisu korištene dokumentacije u okviru ove odluke.

Prema odredbi člana V, stav 2. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 37. Poslovnika o radu Komisije, prije donošenja konačne odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom, Komisija će pružiti mogućnost vlasniku predloženog nacionalnog spomenika, podnosiocu peticije, institucijama nadležnim za očuvanje naslijeđa, stručnim i naučnim institucijama, stručnjacima i naučnicima, kao i drugim zainteresiranim licima da iznesu svoje stavove. Dana 24.08.2011. godine Komisija je primila Peticiju sa Prilozima:

1. Kopije katastarskih planova, 2. Posjedovni listovi, 3. Zemljišnoknjižni uložak, 4. Projekat Zaštite nekropola u Lipi, Tomislavgrad, 5. Saglasnost načelnika Općine Tomislavgrad o sufinansiranju izrade elaborata za zaštitu i konzervaciju Lipske nekropole).

U skladu s tim, Komisija je preduzela sljedeće aktivnosti;

- Dopisom broj: 05.2-35.2-5/12-162, od 04.09.2012. godine zatražila je dostavljanje dokumentacije i stavova u vezi sa proglašenjem lokaliteta Nekropola sa stećcima u naselju Lipa, općina Tomislavgrad od: Općine Tomislavgrad (Načelnik), organ uprave nadležan za poslove urbanizma i katastra, Federalnog ministarstva prostornog uređenja i Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta.
- Dopisom broj: 05.2-35.2-19/12-32, od 04.09.2012. godine, dostavila Općini Tomislavgrad, organ uprave nadležan za poslove urbanizma i katastra, *Javni poziv vlasniku/vlasnicima* zemljišta na kojem se nalaze nekropole sa stećcima u naselju Lipa, s ciljem iznošenja pismenog stava, napomena i sugestija u vezi sa proglašenjem spomenutog dobra nacionalnim spomenikom.
- U „Službenom glasniku BiH“, broj 103/12 od 24.01.2013. godine objavljeno je Obavještenje o pokretanju postupka proglašenja predmetnog i drugih dobara nacionalnim spomenicima, sa pozivom vlasnicima i drugim zainteresiranim fizičkim i pravnim licima, tijelima i institucijama da, u roku od 30 dana, dostave Komisiji svoje stavove u vezi sa proglašenjem dobra nacionalnim spomenikom.

Do donošenja odluke, Komisiji je dostavljena sljedeća dokumentacija:

- Dopis Federalnog ministarstva prostornog uređenja br. 03-23-2-1027/12 MD od 06.09.2012. godine kojim obavještava Komisiju za očuvanje nacionalnih spomenika da ne raspolaže podacima i dokumentacijom koja se odnosi na Nekropole sa stećcima u naselju Lipa, općina Tomislavgrad.
- Katastarski podaci preuzeti prilikom tehničke obrade nekropole dana 25.09.2012. godine, zavedeni u protokolu Komisije pod rednim brojem; 05.2-36.1-11/12-106 od 26.09.2012. godine.
- Dopis Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture

i sporta br. 07-40-4-5147-1/12, od 19. 09. 2012. godine dostavljeni su podaci o prethodnoj zaštiti Nekropola sa stećcima u naselju Lipa, općina Tomislavgrad.

- Kopija katastarskog plana, zemljišnoknjižni ulošci i potvrda o identifikaciji novog i starog premjera, dostavljeni su putem e-maila 25. 01. 2013. godine.

Na temelju uvida u prikupljenu dokumentaciju i stanje dobra, utvrđeno je sljedeće:

1. Podaci o dobru

Lokacija

U istočnom kraju Duvanjskog polja, nalazi se selo Lipa. Od središta Tomislavgrada udaljeno je oko 12 km u pravcu jugoistoka. Na udaljenosti od 1 km u pravcu jugoistoka od središta naselja Lipa nalaze se nekropole sa stećcima, raspoređene na tri lokacije. Nadmorska visina nekropole sa stećcima na lokalitetu katoličkog i pravoslavnog groblja je 928 m nv, geografske širine 43° 38.804' N i geografske dužine 17° 21.176' E.¹

Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru označenom kao dio k.č. broj 1143 (novi premjer), posjedovni list broj 15, k.o. Lipa I, što odgovara dio k.č. broj 1777/2 (stari premejer), upisan u z.k. uložak broj 865, i dio k.č. broj 1778 (stari premjer), upisan u z.k. uložak broj 265 k.o. Kongora, k.č. broj 1148 (novi premjer), posjedovni list broj 15, k.o. Lipa I, što odgovara k.č. broj 1778 (stari premjer), upisan u z.k. uložak broj 865 k.o. Kongora, dio k.č. broj 1149 (novi premjer), k.č. broj 1151 (novi premjer) posjedovni list broj 15, k.o. Lipa I, što odgovara k.č. broj 379 (stari premjer), upisan u z.k. uložak broj 243 k.o. Lipa, k.č. broj 1152 (novi premjer) posjedovni list broj 14, k.o. Lipa I, što odgovara k.č. broj 378 (stari premjer), upisan u z.k. uložak broj 243 k.o. Lipa i k.č. broj 1177 (novi premjer), posjedovni list broj 14, što odgovara k.č. broj 375 (stari premjer) upisan u z.k. uložak 243, k.o. Lipa, općina Tomislavgrad, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Uvidom u zemljišnoknjižne uloške zaključeno je, parcele po starom premjeru su zavedene kao Općenarodna imovina, pod upravom organa upravljanja N. O. O.-E Duvno.

Historijski podaci

Duvanjsko polje je visoravan sa nadmorskom visinom od 860 do 900 m. Najveća dužina (sjever-jug) iznosi 20 km, a širina (istok-zapad) oko 9 km. Preko Duvanjskog polja teče rijeka ponornica – Šujica, koja kod sela Kovača ponire u zemlju, da bi se opet pojavila u Buškom blatu. Zbog potapanja centralnog dijela od jeseni do proljeća, naselja su smješтана uz rubne dijelove polja. Ispitivanja gradinskih naselja 70-ih godina XX vijeka rezultirala su podacima o 35 prahistorijskih gradina na tom prostoru.²

Duvanjsko polje predstavlja jedno od tri zapadnobosanska kraška polja (Livanjsko i Glamočko polje), koja su činila jezgro delmatskog teritorija. Kasnije su se Delmati iz svog matičnog područja spustili sve do mora, zauzeli Salonu 119. godine p.n.e., ali je *Delminium*, njihov centralni i epinomni grad i dalje ostao vrlo značajan kao centar cijelog naroda. Njihova teritorijalna ekspanzija dovela ih je i do sukoba sa Rimom. Dugo vremena u literaturi je vođena polemika o ubikaciji samog *Delminiuma*.

¹ Dana 29.10.2012. godine preuzeto sa *Google Earth*

² Benac, Alojz. *Utvrđena ilirska naselja (I), delmatske gradine na Duvanjskom polju, Buškom blatu, Livanjskom i Glamočkom polju*, Djela Centra za balkanološka ispitivanja ANUBIH LX (4), 1985, str. 7–70.

Istraživanja na terenu pokazala su da je *Delminium* ležao na jednoj značajnoj regionalnoj komunikaciji, vjerovatno starom rudarskom putu, koji je povezivao Duvanjsko polje (Delminium) sa središnjom Bosnom (Sarajevsko polje). U pitanju je planinski put (do 4 m širok) sa brojnim ograncima, tzv. *voznicima*, koji je bio u intenzivnoj upotrebi sve do XIX vijeka.

To je jedna od dvije (najvažnije) ceste što su u prošlosti povezivale unutrašnjost sa primorskim krajevima. Ubikacija Delminiuma, predrimskog i rimskog, u Borčane, ujedno omogućuje da se pravilno lociraju topografski podaci Tabule Peutingerijane – putne stanice *Ad Libros* u Bukovu Goru = Zidine, *In monte Bulsinio* u Žbanicu pod Privalom, a *Bistue Vetus* u Duvno. Današnji toponim *Duvno* nije derivat od *Delminium*, kako se to često smatra. Propašću, Delminiuma (grada) u invaziji Avara (oko 600. g.) pomalo nestaje i toga toponima. Preživjelo je jedino ime regije u obliku *civitas Delmina*, koje su novi stanovnici prilagodili svome izgovoru: *Delmina* — *Dl'mn-o* sc. polje (*regio, planifies Dalmae kod Popa Dukljanina, cap. IX, ed. Šišić*), odatle *Dumn-o*, *Duvno*.³

Sve do početka XIV vijeka, Duvno je pripadalo različitim plemenskim porodicama Hrvatskog kraljevstva, da bi ga 1325. godine Stjepan Kotromanić pripojio bosanskoj banovini. U drugoj polovini XIII vijeka Duvno postaje jednom od župa Hrvatskog kraljevstva. U izvorima se redovno naziva Tropoljem; Duvno, Livno i Glamoč. Godine 1249. kao vršitelj dužnosti kneza u Tropolju spominje se Stjepan Babonić. Nakon njega istu službu obnašao je Stjepan Kliški. On se 1263. i 1264. godine naziva primorskim banom, knezom Tropolja i Klisa. Godine 1277. kao knez Tropolja spominje se stanoviti Perčin. Godine 1298. Pavao Šubić zavladao je južnom Hrvatskom i Bosnom. Već u povelji od 07.04.1299. godine naziva se „banom Hrvatske i Dalmacije i gospodarem Bosne“. Svoju vlast nad Bosnom predao je svom sinu Mladenu Šubiću, koji je vladao punih 20 godina (1302 - 1322). Godine 1314. zauzeo je područja Usore i Soli i proglasio se „banom Hrvata i cijele Bosne“. Mladen je upravu nad Bosnom 1319. godine povjerio Stjepanu Kotromaniću. Već 1322. godine slavonski ban Ivan Babonić je poveo borbu protiv Mladena Šubića, u kojoj je učestvovao i Stjepan Kotromanić. U tim borbama na Kninskom polju, Karlo Robert, anžuvinski i ugrasko-hrvatski kralj je zarobio Mladena i odveo u Ugarsku, odakle se nije vratio. Za hrvatskog bana izabran je Ivan Babonić, dok je Stjepan Kotromanić samostalno zavladao Bosnom.

U borbama Stjepana Kotromanića (1322 - 1353) i knezova Nelipića 1325. godine, čitavo Tropolje, koje se od tada naziva Završjem, i samo Duvno pripali su bosanskom banu. Duvno se spominje nekoliko puta. Tako se u povelji od oko 1330. godine kao svjedoci ugovora spominju velikaši, među kojima i „od Dumna vojevoda Bogdani sa braćom“. Već u sporazumu od 15.08.1332. godine kao župan Zvaršja spominje se Ivan Pribilović. Njegovo ime se navodi među svjedocima na ugovoru bosanskog bana Stjepana Kotromanića i Dubrovčana, kojim se uređuje kako će se rješavati njihovi međusobni sporovi. Kasnije će se župani birati iz porodica Klešića, ponekad iz porodica Semkovića. Klešići su bili gospodari čitavog Završja, a Semkovići gospodari Duvna, sa gradskim sjedištem u Rogu, danas Roškom polju.⁴

Kao grad, Duvno se prvi put spominje 1615. g. pod imenom Županj Potok, a u osmanskome obliku *Dune* i *Duna* 1660. g. kod Evlije Čelebije. Još u popisu stanovništva iz 1896. g. navodi se pod imenom Županjac, kao i u Patschevim

³ Bojanovski, Ivo. *Borčani na Duvanjskom polju (Minicipium Delminensium)*; U Bosna i Hercegovina u antičko doba. Sarajevo: Djela Centra za balkanološka ispitivanja ANUBiH LXVI (6), 1988., str. 216–230.

⁴ Jolić, Robert. *Duvno kroz stoljeća*. Tomislavgrad: Naša ognjišta, 2002. str. 123 – 138.

radovima početkom XX vijeka. Grad Duvno svoje ime je dobio po polju kao njegovom glavnom mjestu, kao što su po poljima nazvani i gradovi Livno i Glamoč.⁵

Današnjim nazivom Tomislavgrad, grad je prvi put prozvan 1928. godine, povodom 1000. godišnjice od krunidbe prvog hrvatskog kralja Tomislava⁶ i bilo je u upotrebi do 1945. godine kada mu je vraćen stari naziv Duvno. Pred početak ratom zahvaćenog područja Bosne i Hercegovine (1992-1995), od 1990. godine Duvnu je ponovno preimenovan naziv u Tomislavgrad.⁷

2. Opis dobra

U području sela Lipe, u krugu prečnika 220 m zračne linije, na tri lokacije raspoređene su nekropole sa stećcima i krstačama. Na sve tri lokacije – **Lipa I, II i III**, evidentirana su ukupno 353 grobna mjesta sa 346 nadgrobnika: 335 stećaka, 11 krstova, i 7 grobnih mjesta bez nadgrobnika - stećaka. Od ukupnog broja stećaka, najveći broj se odnosi na ploče – 290, zatim sanduci – 42 i sljemenjaci – 3 primjerka.

Za jedan stećak se veže tvrdnja da je dovezen iz Male Čvrsnice, preko čitavog polja Svinjače sa udaljenosti od preko 10 km. Navedena tvrdnja je sadržana i u pjesmi koja glasi;

*„Stećak vukla Marta
na svog brata Marka,
maseca veljače,
prika polja Svinjače.
Vuklo sto volova,
izilo se sto ovnova“.*⁸

Stećci na lokalitetu Lipa I se nalaze na prostoru k.č. 1151, 1152, k.o. Lipa, koje danas predstavlja katoličko i pravoslavno groblje, ranije razdvojeno suhozidom, a u novije vrijeme betonskim zidom. Stećci broj 1–36 nalaze se u katoličkom groblju, stećci broj 36–40 smješteni su ispod betonskog zida, a preostali 41–86 su u pravoslavnom groblju. Njihov broj nije konačan, jer su većinom utonuli u zemlju, posebno stećci unutar pravoslavnog groblja koje je zaraslo trnjem, niskim raslinjem, ali i visokim crnogoričnim drvećem.⁹ Analiza nadgrobnika na terenu omogućila je prikupljanje osnovnih podataka o spomenicima. Stećci pripadaju vrsti položenih kamenih monolita, oblikovanih u tri forme: ploča, sanduk i sljemenjak. Ukupno je

⁵ Bojanovski, Ivo. *Borčani na Duvanjskom polju (Minicipium Delminensium)*; U Bosna i Hercegovina u antičko doba. Sarajevo: Djela Centra za balkanološka ispitivanja ANUBIH LXVI (6), 1988., str. 230.

⁶ U nastojanju da dokaže svoje „jugoslovenstvo“ i prvrženost narodima (Srba, Hrvata i Slovenaca) jugoslovenski kralj Aleksandar I Karađorđević svojim sinovima je davao imena srednjovjekovnih vladara. Tako je jednom sinu dao ime Tomislav, prema imenu prvog hrvatskog kralja, zbog čega su se u literaturi pojavile kontroverze i tvrdnje da je i sam grad dobio ime prema imenu kraljevog sina, a ne prema hrvatskom vladaru. Godine 1928., 06. februara kralj Aleksandar I Karađorđević je primio delegaciju građana iz Duvanjskog polja, koja je predala kralju molbu da se Duvno zove Tomislav grad. Istovremeno delegacija je zahvalila kralju što je svoje drugo dijete nazavao Tomislav. Jolić, Robert. *Duvno kroz stoljeća*. Tomislavgrad: Naša ognjišta, 2002. str. 22. + fusnota br. 44.

⁷ Jolić, Robert. *Ibidem*. Tomislavgrad: Naša ognjišta, 2002. str. 21 – 22.

⁸ Bešlagić, Šefik. *Stećci – kultura i umjetnost*. Sarajevo: Veselin Masleša, 1982. str. 40.

⁹ Kod Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta evidentirano je 47 stećaka. Š. Bešlagić je evidentirao 147 stećaka i to 122 ploče, 22 sanduka i 3 sljemenjaka. *Dopis Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta br. 07-40-4-5147-1/12, od 19. 09. 2011. godine*; Bešlagić, Šefik. *Stećci, kataloško-topografski pregled*. Sarajevo: Veselin Masleša, 1971, str. 288.

evidentirano 86 stećaka, od toga 73 ploče, 5 sanduka, 5 visokih sanduka i 3 sljemenjaka. Poredani su u nizove od jugozapada ka sjeveroistoku, a orijentirani su u pravcu sjeverozapad – jugoistok, osim 9 primjeraka koji su orijentirani u pravcu jugozapad – sjeveroistok. Ukrašena su tri stećka i to stećak br. 3, 6 i 32. Njihovi ukrasni motivi su; tordirano uže, običan krst, krst sa kružnim vijencima, krst sa kružnim završecima, stilizovan krst, štit i mač. Ukrasi su rađeni tehnikom reljefnog ispupčenja i udubljenja.

Za stećak br. 3. se vezuje spomenuta pjesma; „*Stećak vukla Marta na svog brata Marka...*“.

Kao i u drugim krajevima Bosne i Hercegovine, uz neke nekropole sa stećcima vezuju se kasnija kršćanska ili muslimanska groblja. Tako se na srednjovjekovnu nekropolu sa stećcima **Lipa I**, nastavljaju katoličko i pravoslavno groblje, gdje je među novijim ukopima XX i XXI vijeka, evidentirano 11 krstova iz ranijih perioda, vjerovatno XVIII i XIX vijek.

Kršćanski nadgrobnici su nepravilno raspoređeni po grobljima, rađeni su od krečnjaka u obliku krsta jednostavne obrade. Krstovi od rednog broja 1-5 smješteni su u katoličkom groblju, nalaze se istočno od nekropole sa stećcima, dok su krstovi od rednog broja 6-11 u pravoslavnom groblju i nalaze se zapadno od nekropole sa stećcima. Natpisi na krstovima nisu evidentirani, međutim, činjenica da su izrađeni od krečnjaka te njihov oblik i motivi reljefno izvedenih krstova i jabuka, svjedoče da i katoličko i pravoslavno groblje postoje od XVIII vijeka. U katoličkom groblju ukrašena su dva nadgrobnika motivom krsta u vidu reljefnog ispupčenja, dok su u pravoslavnom groblju ukrašena četiri nadgrobnika motivima stiliziranog krsta, jabuke i urezanih krugova sa rozetama. O majstorima – klesarima koji su izrađivali nadgrobnike nema podataka.

Stanje spomenika

Stećak br. 1 – sanduk, pozicioniran koordinatama $y=6448236$; $x=4833768$, sa sjeveroistočne, bočne strane zasut zemljom, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 194x143x35 cm,

Stećak br. 2 – ploča, sa jugozapadne, bočne strane zasuta zemljom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 186x140x15 cm,

Stećak br. 3 – sljemenjak sa postoljem i ukrasom, pozicioniran koordinatama $y=6448221$; $x=4833773$, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 207x94x128 cm,
- dimenzije postolja su: 210x172x18 cm,

Na čeonim i bočnim stranama stećka, u vidu široke trake, naznačen je krov sa nadstrešnicama. Hrbatom krova pruža se tordirano uže, u pojedinim dijelovima oštećeno. Sa obje bočne strane prema postolju spuštaju se tri tordirana užeta. Ukrasi su rađeni tehnikom reljefnog ispupčenja. U zabatu sjeverozapadne, čeonu stranu nalazi se motiv krsta, rađen tehnikom udubljenja.

Stećak br. 4 – ploča, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 240x160x28 cm,

Stećak br. 5 – ploča, obrasla mahovinom i lišajevima, oštećena sa bočne sjeverozapadne strane, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 215x128x25 cm,
- Stećak br. 6** – sanduk sa ukrasom, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: vidljiva širina 188 x vidljiva visina 55 x 22 cm,
- Na njegovoj gornjoj, pravougaonoj strani nalazi se motiv krsta, čiji se krakovi završavaju kao kružni vijenci. Ukras je rađen tehnikom reljefnog ispupčenja.
- Stećak br. 7** – sanduk, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 187x152x44 cm,
- Stećak br. 8** – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 203x128x22 cm,
- Stećak br. 9** – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 213x137x18 cm,
- Stećak br. 10** – ploča, utonula u zemlju, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 220x146x3 cm,
- Stećak br. 11** – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: dužina 254 x širina 146 cm,
- Stećak br. 12** – ploča, utonula u zemlju i na pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 224x167x4 cm,
- Stećak br. 13** – ploča, utonula u zemlju, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 238x174x6 cm,
- Stećak br. 14** – sljemenjak sa postoljem, na osnovu isklesane krovne konstrukcije pripada podvrsti stećaka čiji se krov završava na tri vode, postolje utonulo, vidljiva oštećenja sa čeonu, sjeverozapadne strane, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 130x97x127 cm,
- Stećak br. 15** – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 148x97x3 cm,
- Stećak br. 16** – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: dužina 150 x širina 105 cm,
- Stećak br. 17** – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: dužina 130 x širina 60 cm,
- Stećak br. 18** – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 150x87x3 cm,
- Stećak br. 19** – ploča, gornja površina stećka je oštećena, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 287x133x17 cm,
- Stećak br. 20** – ploča, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu

sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 256x148x3 cm,

Stećak br. 21 – ploča, oštećena sa čeone, sjeverozapadne strane, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 214x144x16 cm,

Stećak br. 22 – ploča, oštećena sa čeone, sjeverozapadne strane, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 297x194x6 cm,

Stećak br. 23 – ploča, utonula, sa čeone, sjeverozapadne strane, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 245x230x6 cm,

Stećak br. 24 – ploča, utonula, sa čeone, jugoistočne strane, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 106x90x11 cm,

Stećak br. 25 – ploča, utonula, sa bočne, jugozapadne strane, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 172x130x3 cm,

Stećak br. 26 – ploča, u cijelosti utonula i prekrivena zemljom, vidljiv samo dio sa čeone, sjeverozapadne strane,

Stećak br. 27 – ploča, utonula u zemlju, vidljiva oštećenja sa čeonih strana, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 214 x širina 96 cm,

Stećak br. 28 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 160 x širina 78 cm,

Stećak br. 29 – ploča, tik pored betonskog zida koji razdvaja katoličko od pravoslavnog groblja, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 235 x širina 152 cm,

Stećak br. 30 – ploča, utonula u zemlju, dio nje je ispod betonskog zida, koji razdvaja katoličko od pravoslavnog groblja, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 63 x širina 70 cm,

Stećak br. 31 – ploča, utonula sa bočne, jugoistočne strane, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 195x80x20 cm,

Stećak br. 32 – sanduk sa postoljem i ukrasom, oštećenja su vidljiva sa čeonih strana, postolje utonulo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 167x103x90 cm,

Na čeonj sjeverozapadnoj strani nalazi se motiv krsta, čiji se krakovi završavaju sa kružnim završecima. Na čeonj jugoistočnoj strani nalazi se također, motiv stilizovanog krsta, dok se na bočnoj jugozapadnoj strani nalazi motiv štita i mača. Mač je u kosom položaju, iza štita koji je ovalnog oblika. Iznad štita se vidi držak mača sa krsnicom, a ispod štita donji završni dio sječiva. Ukrasi su rađeni tehnikom reljefnog ispupčenja.

Stećak br. 33 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 216 x širina 160 cm,

Stećak br. 34 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 108x100x5 cm,

Stećak br. 35 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 242x220x15 cm,

Stećak br. 36 – ploča, pripada podvrsti stećaka, čija je čeona jugoistočna strana trostrano oblikovana, dijelom utonula u zemlju, poprečno preko nje prelazi betonski zid, obrasla lišajevima,, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina (128+18+133)¹⁰ x širina 165 x visina 20 cm,

Stećak br. 37 – ploča, većim dijelom utonula u zemlju, poprečno preko nje prelazi betonski zid, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: (60+18+33) x 85 x 5 cm,

Stećak br. 38 – sanduk sa postoljem, obrastao mahovinom i lišajevima, ugrađen u zid svojom dužinom i pomjeren sa postolja, tako da je njegova orijentacija u pravcu jugozapad – sjeveroistok, dok je postolja *in situ*, utonulo u zemlju i obraslo mahovinom i lišajevima, orijentirano u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 137 x (17+18+38) x 74 cm,
- dimenzije postolja su: (77+18+130) x 155 x 17 cm

Stećak br. 39 – ploča, utonula u zemlju, poprečno preko nje prelazi betonski zid, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina (100+18+100) x širina 102 cm,

Stećak br. 40 – ploča, utonula u zemlju, poprečno preko nje prelazi betonski zid, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina (80+18+80)x širina 87 cm,

Stećak br. 41 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 154x112x22 cm,

Stećak br. 42 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 250x164x25 cm,

Stećak br. 43 – sanduk sa postoljem, obrastao mahovinom i lišajevima, postolja dijelom utonulo u zemlju, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 158x115x40 cm,
- dimenzije postolja su: 208x170x13 cm,

Stećak br. 44 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 310x140x27 cm,

Stećak br. 45 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 105 x širina 56 cm,

Stećak br. 46 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 185x98x13 cm,

¹⁰ U cilju tehničke obrade dužine stećka, obrađene su tri dimenzije tj. dužina od čeone, sjeverozapadne strane stećka do zida, zatim širina zida i dužina od zida do jugoistočne, čeone strane. Po istom principu obrađeni su i drugi stećci koji su ugrađeni u betonski zid.

Stećak br. 47 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 140x85x12 cm,

Stećak br. 48 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 175x150x20 cm,

Stećak br. 49 – ploča, utonula u zemlju, vidljivi samo obrisi stećka,

Stećak br. 50 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 233x140x13 cm,

Stećak br. 51 – visoki sanduk sa postoljem, pripada podvrsti stećaka, čija se čeonu strane završavaju na svod; obrastao mahovinom i lišajevima, postolje dijelom utonulo, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 150x103x86 cm,
- dimenzije postolja su: 238x166x25 cm,

Stećak br. 52 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 200x104x5 cm,

Stećak br. 53 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 160x89x5 cm,

Stećak br. 54 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 224x130x15 cm,

Stećak br. 55 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 204x92x33 cm,

Stećak br. 56 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 175x90x5 cm,

Stećak br. 57 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 190x94x18 cm,

Stećak br. 58 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 200x90x20 cm,

Stećak br. 59 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 150x94x18 cm,

Stećak br. 60 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 145 x širina 60 cm,

Stećak br. 61 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 168x80x25 cm,
Stećak br. 62 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 150x80x5 cm,
Stećak br. 63 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: dužina 130 x širina 50 cm,
Stećak br. 64 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 190x90x13 cm,
Stećak br. 65 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 203x160x30 cm,
Stećak br. 66 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 170x70x14 cm,
Stećak br. 67 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 220x120x23 cm,
Stećak br. 68 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 190x90x22 cm,
Stećak br. 69 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 220x210x25 cm,
Stećak br. 70 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 180x160x20 cm,
Stećak br. 71 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: dužina 156 x širina 90 cm,
Stećak br. 72 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 176x80x16 cm,
Stećak br. 73 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 190x80x16 cm,
Stećak br. 74 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju i u pojedinim dijelovima prekriven humusom, obrastao trnjem mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 200x74x34 cm,
Stećak br. 75 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad –

jugoistok,

- dimenzije stećka su: 285x74x16 cm,

Stećak br. 76 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 150x60x3 cm,

Stećak br. 77 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 160x85x10 cm,

Stećak br. 78 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 180x84x5 cm,

Stećak br. 79 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 190x95x8 cm,

Stećak br. 80 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 230x110x10 cm,

Stećak br. 81 – ploča, utonula u zemlju, vidljivi samo obrisi stećka,

Stećak br. 82 – ploča, utonula u zemlju, vidljivi samo obrisi stećka,

Stećak br. 83 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 256x156x20 cm,

Stećak br. 84 – visoki sanduk, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 160x97x67 cm,

Stećak br. 85 – visoki sanduk, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 164x94x58 cm,

Stećak br. 86 – sljemenjak, obrastao trnjem, mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 157x74x98 cm,

Stanje krstova

Nadgrobnik broj 1

Smješten je sjeveroistočno od stećaka broj 15 i 16 na udaljenosti do 15 m i dobro je očuvan. Obrastao je mahovinom i lišajevima. Sastoji se od krsta jednostavne obrade, sa jednako oblikovanim gornjim krakovima. Dimenzije krsta su: 90x74x16 cm (visina krsta x raspon horizontalnog kraka x debljina).

Nadgrobnik broj 2

Smješten je istočno od nadgrobnika broj 1, na udaljenosti do 15 m. Dobro je očuvan, dijelom utonuo te obrastao mahovinom i lišajevima. Sastoji se od krsta jednostavne obrade, sa krakovima koji se šire od sjecišta prema krajevima. Na vrhu vertikalnog kraka nalazi se reljefno izvedena jabuka. Dimenzije krsta su: 52x71x15 cm (visina krsta x raspon horizontalnog kraka x debljina). Na čeonj, sjeverozapadnoj strani nalazi se ukras u obliku krsta, koji prati formu nadgrobnika. Ukras je rađen u vidu reljefnog ispupčenja.

Nadgrobnik broj 3

Smješten je južno od nadgrobnika broj 2, na udaljenosti do 2 m. Dobro je očuvan, dijelom utonuo te obrastao mahovinom i lišajevima. Sastoji se od krsta jednostavne obrade, sa krakovima koji se šire od sjecišta prema krajevima i oblikovanim vertikalnim krakom na tri vode. Na čeonj, sjeveroistočnoj strani nalazi se ukras u obliku krsta. Ukras je rađen u vidu reljefnog ispupčenja. Dimenzije krsta su: 61x51x18 cm (visina krsta x raspon horizontalnog kraka x debljina).

Nadgrobnik broj 4

Smješten je sjeveroistočno od nadgrobnika broj 2 i 3, na udaljenosti do 5 m i dobro je očuvan. Obrastao je mahovinom i lišajevima. Sastoji se od krsta jednostavne obrade, sa jednako oblikovanim krakovima. Dimenzije krsta su: 47x44x8 cm (visina krsta x raspon horizontalnog kraka x debljina).

Nadgrobnik broj 5

Smješten je južno od nadgrobnika broj 4. na udaljenosti do 20 m i dobro je očuvan. Obrastao je mahovinom i lišajevima. Sastoji se od krsta jednostavne obrade, sa krakovima koji se šire od sjecišta prema krajevima. Dimenzije krsta su: 35x36x17 cm (visina krsta x raspon horizontalnog kraka x debljina).

Nadgrobnik broj 6

Smješten je jugozapadno od stečka broj 64, na udaljenosti do 20 m i dobro je očuvan. Obrastao je mahovinom i lišajevima. Sastoji se od krsta jednostavne obrade, sa jednako oblikovanim krakovima. Dimenzije krsta su: 129x75x20 cm (visina krsta x raspon horizontalnog kraka x debljina). Na čeonj, sjeveroistočnoj strani nalaze se urezani motivi bordura.

Nadgrobnik broj 7

Smješten je sjeverozapadno od nadgrobnika broj 6, na udaljenosti do 15 m i dobro je očuvan. Obrastao je mahovinom i lišajevima. Sastoji se od krsta jednostavne obrade sa jednako oblikovanim krakovima. Dimenzije krsta su: 168x87x20 cm (visina krsta x raspon horizontalnog kraka x debljina). Na vrhu vertikalnog kraka nalazi se reljefno izvedena jabuka. Na čeonj, jugoistočnoj strani krsta isklesan je, u vidu reljefnog ispupčenja, stiliziran krst sa kružnim završecima koji su urezani. Između krakova raspoređene su urezane rozete. Na čeonj, sjeverozapadnoj strani krsta nalazi se urezana rozeta.

Nadgrobnik broj 8

Smješten je sjeverozapadno od nadgrobnika broj 7, na udaljenosti do 5 m i dobro je očuvan. Obrastao je mahovinom i lišajevima. Sastoji se od krsta jednostavne obrade, sa jednako oblikovanim krakovima. Dimenzije krsta su: 115x60x24 cm (visina krsta x raspon horizontalnog kraka x debljina).

Nadgrobnik broj 9

Smješten je jugozapadno od nadgrobnika broj 8. na udaljenosti do 3 m. Vertikalni krak je u gornjem dijelu oštećen. Nadgrobnik je obrastao mahovinom i lišajevima. Sastoji se od krsta jednostavne obrade sa jednako oblikovanim krakovima. Dimenzije krsta su: 75x47x10 cm (visina krsta x raspon horizontalnog kraka x debljina). Na čeonj, sjeverozapadnoj strani nadgrobnika nalazi se motiv krsta sa polukružnim završecima. Motiv je rađen tehnikom udubljanja.

Nadgrobnik broj 10

Smješten je sjeverozapadno od nadgrobnika broj 9, na udaljenosti do 1,5 m i dobro je očuvan. Obrastao je mahovinom i lišajevima. Sastoji se od krsta jednostavne obrade, sa jednako oblikovanim krakovima. Dimenzije krsta su: 111x60x13 cm (visina krsta x raspon horizontalnog kraka x debljina).

Nadgrobnik broj 11

Smješten je jugozapadno od nadgrobnika broj 10, na udaljenosti do 1,5 m. Vertikalni krak je oštećen i prepolovljen, preostali dio je utonuo u zemlju u visini horizontalnih, jednako obrazovanih krakova. Vertikalni krak je oblikovan na tri vode i u njegovom zabatu na čeonjoj, jugoistočnoj strani nalazi se urezana rizeta. Na sredini krsta i horizontalnih krakova čeone, jugoistočne strane nalaze se motivi rozeta rađenih tehnikom udubljanja. Dimenzije krsta su: 54x57x11 cm (visina krsta x raspon horizontalnog kraka x debljina).

Lokalitet Lipa II se nalazi pokraj puta za selo Grla, udaljen 160 m zračne linije u pravcu jugozapada od lokaliteta Lipa I. Nekropola je smještena na blagom uzvišenju, prostire se na tri zemljišne parcele i to: k.č. 1143, 1148 i 1149, k.o. Lipa. Stećci su poredani u nizove od jugozapada ka sjeveroistoku, a orijentirani su u pravcu sjeverozapad – jugoistok, osim pet primjeraka koji su orijentirani u pravcu jugozapad – sjeveroistok. Stećci su u dobrom stanju, ali su dijelom utonuli u zemlju. Pripadaju vrsti položenih kamenih monolita, oblikovanih u dvije forme – ploča i sanduk. Ukupno je evidentirano 39 stećaka¹¹ od toga 34 ploče, od kojih je 5 u cijelosti utonulo u zemlju, i 5 sanduka. Natpisi i ukrasi nisu evidentirani na stećcima.

Stanje spomenika

Stećak br. 1 – ploča, pripada podvrsti stećaka čija je čeona, sjeverozapadna strana lučno oblikovana, obrasla trnjem, travom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 208x197x10 cm,

Stećak br. 2 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 160x širina 130 cm,

Stećak br. 3 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 202x147x10 cm,

Stećak br. 4 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 185 x širina 105 cm,

Stećak br. 5 – ploča, pripada podvrsti stećaka čija je čeona, jugoistočna strana lučno oblikovana, obrasla trnjem, travom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 250x175x30 cm,

Stećak br. 6 – ploča, utonula u zemlju i prekrivena humusom, obrasla trnjem, mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

¹¹ Šefik B. na ovom lokalitetu bilježi 35 stećaka (30 ploča i 5 sanduka). Bešlagić, Šefik. *Stećci, kataloško-topografski pregled*. Sarajevo: Veselin Masleša, 1971, str. 288.

- dimenzije stećka su: 220x135x10 cm,
Stećak br. 7 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 206x130x20 cm,
Stećak br. 8 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 296x109x7 cm,
Stećak br. 9 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 190x90x45 cm,
Stećak br. 10 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 220x100x17 cm,
Stećak br. 11 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 180x94x5 cm,
Stećak br. 12 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: dužina 180 x širina 85 cm,
Stećak br. 13 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 220x114x33 cm,
Stećak br. 14 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 278x90x8 cm,
Stećak br. 15 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla travom, mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: dužina 210 x širina 90 cm,
Stećak br. 16 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: dužina 140 x širina 170 cm,
Stećak br. 17 – ploča, utonula u zemlju, dužinom stećka po sredini vidljiva je napuklina, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 254x85x10 cm,
Stećak br. 18 – ploča, utonula u zemlju, vidljivi samo obrisi stećka, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- Stećak br. 19** – ploča, utonula u zemlju, vidljivi samo obrisi stećka, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- Stećak br. 20** – ploča, dijelom utonula, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,,
- dimenzije stećka su: dužina 214 x širina 207 cm,
Stećak br. 21 – ploča, dijelom utonula, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: dužina 270 x širina 95 cm,
Stećak br. 22 – ploča, oštećena i izlomljena na više dijelova, orijentirana u pravcu

sjeverozapad – jugoistok,

Stećak br. 23 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 188 x širina 80 cm,

Stećak br. 24 – ploča, utonula sa čeone, sjeverozapadne strane, obrasla mahovinom lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 287x136x17 cm,

Stećak br. 25 – ploča, utonula sa čeone, sjeverozapadne strane, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 217x73x14 cm,

Stećak br. 26 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 168 x širina 110 cm,

Stećak br. 27 – ploča, utonula u zemlju sa bočne jugozapadne strane, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 230x123x16 cm,

Stećak br. 28 – ploča, utonula u zemlju vidljivi samo obrisi, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

Stećak br. 29 – sanduk, nagnut na bočnu jugozapadnu stranu i dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 166x100x40 cm,

Stećak br. 30 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 175x73x15 cm,

Stećak br. 31 – ploča, utonula u zemlju vidljivi samo obrisi, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

Stećak br. 32 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 195x144x24 cm,

Stećak br. 33 – ploča, nagnuta na bočnu, sjeveroistočnu stranu i dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 186x86x16 cm,

Stećak br. 34 – ploča, nagnuta na bočnu, sjeverozapadnu stranu i dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 178x114x10 cm,

Stećak br. 35 – ploča, nagnuta na bočnu jugoistočnu stranu i dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 170x97x30 cm,

Stećak br. 36 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 162 x širina 73 cm,

Stećak br. 37 – ploča, utonula u zemlju sa bočne, jugozapadne strane, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 220x134x9 cm,
Stećak br. 38 – sanduk, pozicioniran koordinatama y=6448292; x=4833701, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 204x144x59 cm,
Stećak br. 39 – sanduk, poprečno prepolovljen, obrastao lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 214x150x30 cm,

Lokalitet Lipa III se nalazi na prostranom, blagom uzvišenju, udaljenom 190 m zračne linije u pravcu sjevera od lokaliteta Lipa I. Prostire se na zemljišnoj parceli označenoj kao k.č. 1177, k.o. Lipa. Stećci su poredani u nizove od jugozapada ka sjeveroistoku, ali i od sjeverozapada ka jugoistoku te su i orijentirani u pravcima sjeverozapad – jugoistok i jugozapad – sjeveroistok.

Pojedini primjerci su oštećeni i dijelom ili u cijelosti utonuli u zemlju. Pripadaju vrsti položenih kamenih monolita, oblikovanih u dvije forme – ploča i sanduk. Ukupno je evidentirano 217 stećaka¹² od toga 183 ploče, 27 sanduka i 7 grobnih mjesta. Ukrasi su evidentirani na dva stećka (br. 1 i 10). Motivi zastupljeni na stećcima su bordura od kosih paralelica, friz od niza poluelipsa sa tačkicama, polumjesec i rozeta.

Stanje spomenika

Stećak br. 1¹³ – sanduk, ukrašen, pozicioniran koordinatama 43° 38.847'N 17° 21.189'E¹⁴ i smješten na potezu između nekropola Lipa I i Lipa III, utonuo sa čeone, južne strane, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjever – jug,

- dimenzije stećka su: 114x68x30 cm,

Na bočnim stranama nalaze se bordura od kosih paralelica i friz od niza poluelipsa sa tačkicama. Usljed vremenskih promjena ukras je oštećen i teško raspoznatljiv. Rađen je tehnikom udublivanja.

Stećak br. 2 – sanduk, oštećena gornja površina, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 160x134x30 cm,

Stećak br. 3 – ploča, zasuta zemljom sa bočne jugoistočne strane, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 183x120x19 cm,

Stećak br. 4 – ploča, utonula, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 120x50x4 cm,

Stećak br. 5 – ploča, zasuta zemljom sa bočne, sjeveroistočne strane, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 150x58x8 cm,

Stećak br. 6 – ploča, zasuta zemljom i obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 74 x vidljiva širina 66 x visina 9 cm,

¹² Šefik B. na ovom lokalitetu bilježi 206 stećaka (176 ploča, 27 sanduka i 3 sljemenjaka): Bešlagić, Šefik. *Stećci, kataloško-topografski pregled*. Sarajevo: Veselin Masleša, 1971, str. 288. Međutim, prilikom tehničke obrade nekropole, nije evidentiran ni jedan stećak u formi sljemenjaka.

¹³ Iako je Š. Bešlagić ovaj stećak evidentirao kao osamljeni stećak između lokaliteta Lipa I i II. Bešlagić, Šefik. *Stećci, kataloško-topografski pregled*. Sarajevo: Veselin Masleša, 1971, str. 288. Ovom Odlukom stećak je uvršten sa stećcima lokaliteta Lipa III.

¹⁴ Dana 15.01.2013. godine preuzeto sa *GoogleEarth.com*

Stećak br. 7 – ploča, utonula obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 175 x vidljiva širina 75 cm,

Stećak br. 8 – ploča, nagnuta na bočnu stranu, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 180 x širina 80 cm,

Stećak br. 9 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 126 x širina 103 cm,

Stećak br. 10 – ploča, ukrašena, dijelom oštećena i utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 140 x širina 90 cm,

Na gornjoj površini stećka nalazi se motiv polumjeseca i rozete. Ukrasi su rađeni tehnikom reljefnog ispupčenja.

Stećak br. 11 – ploča, utonula u zemlju, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 145 x širina 60 cm,

Stećak br. 12 – ploča, utonula u zemlju i prekrivena humusom, vidljivi dio je obrastao lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 150 x vidljiva širina 75 cm,

Stećak br. 13 – ploča, zasuta zemljom sa bočne, jugoistočne strane, a gornja površina prekrivena kamenjem, vidljivi dio je obrastao mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 215 x širina 75 cm,

Stećak br. 14 – ploča, utonula u zemlju, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 150 x vidljiva širina 84 cm,

Stećak br. 15 – ploča, utonula u zemlju, prekrivena humusom i travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 150 x vidljiva širina 86 cm,

Stećak br. 16 – sanduk, zasut zemljom sa bočne, sjeveroistočne strane, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 160x76x30cm,

Stećak br. 17 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 170 x širina 105 cm,

Stećak br. 18 – sanduk, dijelom utonuo, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 170x70x30 cm,

Stećak br. 19 – ploča, utonula, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 170 x vidljiva širina 85 cm,

Stećak br. 20 – ploča, utonula, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 170 x vidljiva širina 90 cm,

Stećak br. 21 – ploča, utonula, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 180 x vidljiva širina 110 cm,

Stećak br. 22 – ploča, utonula, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u

pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 180 x vidljiva širina 76 cm,

Stećak br. 23 – ploča, utonula sa čeonu, jugoistočne strane, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 180 x vidljiva širina 87 cm,

Stećak br. 24 – ploča, utonula, oštećena sa bočne, jugozapadne strane, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 180 x vidljiva širina 90 cm,

Stećak br. 25 – ploča, utonula, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 190 x vidljiva širina 130 cm,

Stećak br. 26 – ploča, utonula, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 190 x vidljiva širina 85 cm,

Grobno mjesto br. 27 – prema konfiguraciji terena – ulegnuće, postoji mogućnost da se tu nekada nalazio nadgrobnik čija je orijentacija u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije grobnog mjesta su: dužina 195 x širina 95 cm,

Grobno mjesto br. 28 – prema konfiguraciji terena – ulegnuće, postoji mogućnost da se tu nekada nalazio nadgrobnik, čija je orijentacija u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije grobnog mjesta su: dužina 198 x širina 130 cm,

Stećak br. 29 – ploča, utonula, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 200 x širina 104 cm,

Stećak br. 30 – ploča, utonula u zemlju, sa sjeveroistočne, bočne strane prekrivena humusom i trnjem, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 200x120x20 cm,

Stećak br. 31 – ploča, utonula, prekrivena humusom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 200 x širina 93 cm,

Stećak br. 32 – ploča, utonula u zemlju, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 200 x širina 95 cm,

Stećak br. 33 – ploča, utonula u zemlju, dijelom prekrivena humusom, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 208 x širina 136 cm,

Stećak br. 34 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 205 x širina 90 cm,

Stećak br. 35 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 210 x širina 85 cm,

Stećak br. 36 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 210 x širina 98 cm,

Stećak br. 37 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom

travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 230 x širina 110 cm,

Stećak br. 38 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 240 x širina 160 cm,

Stećak br. 39 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 240 x širina 74 cm,

Stećak br. 40 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 240 x širina 80 cm,

Stećak br. 41 – ploča, utonula u zemlju, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 240 x širina 80 cm

Grobno mjesto br. 42 – prema konfiguraciji terena – ulegnuće, postoji mogućnost da se tu nekada nalazio nadgrobnik, čija je orijentacija u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije grobnog mjesta su: dužina 240 x širina 90 cm,

Grobno mjesto br. 43 – prema konfiguraciji terena – ulegnuće, postoji mogućnost da se tu nekada nalazio nadgrobnik, čija je orijentacija u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije grobnog mjesta su: dužina 140 x širina 80 cm,

Stećak br. 44 – ploča, dijelom utonula u zemlju, oštećena, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 125x50x4 cm,

Stećak br. 45 – ploča, oštećena, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 140x60x8 cm,

Stećak br. 46 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 144x80x38 cm,

Stećak br. 47 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 150x60x5 cm,

Stećak br. 48 – ploča, oštećena, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 146x60x5 cm,

Stećak br. 49 – ploča, oštećena, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 155x104x10 cm,

Stećak br. 50 – ploča, oštećena, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 150x96x4 cm,

Stećak br. 51 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 150x58x8 cm,
Stećak br. 52 – sanduk, nagnut na bočnu, jugozapadnu stranu i utonuo, oštećen sa obje čeone strane, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 180x80x30 cm,
Stećak br. 53 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: dužina 140 x širina 60 cm,
Stećak br. 54 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 180x100x5 cm,
Stećak br. 55 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 170x100x7 cm,
Stećak br. 56 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 170x85x9 cm,
Stećak br. 57 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 176x87x4 cm,
Stećak br. 58 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: dužina 178 x širina 112 cm,
Stećak br. 59 – ploča, pripada podvrsti stećaka čija se čeona, sjeveroistočna strana završava na sljeme, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 183x120x19 cm,
Stećak br. 60 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 185x70x12 cm,
Stećak br. 61 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 196x127x10 cm,
Stećak br. 62 – sanduk, pripada podvrsti stećaka čija se čeona jugozapadna strana završava u obliku luka, nagnut na bočnu, sjeverozapadnu stranu, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 206x68x35 cm,
Stećak br. 63 – sanduk, neobrađen, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 204x152x30 cm,
Stećak br. 64 – ploča, pripada podvrsti stećaka, čija se čeona sjeveroistočna strana završava na sljeme, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 201x125x12 cm,
Stećak br. 65 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena

humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 197x85x10 cm,

Stećak br. 66 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 200x76x20 cm,

Stećak br. 67 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 180x60x5 cm,

Stećak br. 68 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 212x87x9 cm,

Stećak br. 69 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 215x106x14 cm,

Stećak br. 70 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 215x118x24 cm,

Stećak br. 71 – ploča, neobrađena, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 150x70x25 cm,

Stećak br. 72 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 220x110x10 cm,

Stećak br. 73 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 150x60x15cm,

Stećak br. 74 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 200x90x4 cm,

Stećak br. 75 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 227x120x10 cm,

Stećak br. 76 – ploča, oštećena, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 150x60x8 cm,

Stećak br. 77 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok

- dimenzije stećka su: 180x85x10 cm,

Stećak br. 78 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad –

jugoistok,

- dimenzije stećka su: 230x110x5 cm,

Stećak br. 79 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 230x93x15 cm,

Stećak br. 80 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 230x85x10 cm,

Stećak br. 81 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 180x80x3 cm,

Stećak br. 82 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju, oštećen sa obje čeonne strane, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 234x86x36 cm,

Stećak br. 83 – ploča, utonula u zemlju sa čeonne sjeveroistočne strane, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 75 x širina 80 x visina 7 cm,

Stećak br. 84 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 220 x širina 110 cm,

Stećak br. 85 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 200 x širina 100 cm,

Stećak br. 86 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 180x80x8 cm,

Stećak br. 87 – sanduk, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 230x110x36 cm,

Stećak br. 88 – ploča, utonula, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 255x117x13 cm,

Stećak br. 89 – ploča, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 258x120x18 cm,

Stećak br. 90 – ploča, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 280x110x20 cm,

Stećak br. 91 – ploča, utonula, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 278x90x8 cm,

Stećak br. 92 – ploča, utonula, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 74 x vidljiva širina 66 x visina 9 cm,

Stećak br. 93 – ploča, utonula u zemlju i prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 160 x vidljiva širina 60 cm,

Stećak br. 94 – ploča, utonula u zemlju i prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 160 x širina 80 cm,
Stećak br. 95 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 260x86x10 cm,
Stećak br. 96 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: dužina 190 x širina 53 cm,
Stećak br. 97 – ploča, utonula u zemlju, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: dužina 226 x širina 120 cm,
Stećak br. 98 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 190 x vidljiva širina 80 cm,
Stećak br. 99 – ploča, utonula, u pojedinim dijelovima, gornja površina je prekrivena humusom i travom, vidljivi dio je obrastao mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: dužina 190 x širina 110 cm,
Stećak br. 100 – ploča, u pojedinim dijelovima gornja površina je prekrivena humusom i travom, vidljivi dio je obrastao mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 180 x vidljiva širina 70 cm,
Stećak br. 101 – ploča, utonula u zemlju, prekrivena humusom i travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 150 x vidljiva širina 50 cm,
Stećak br. 102 – sanduk, zasut zemljom sa čeone jugoistočne strane, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 210x130x44 cm,
Stećak br. 103 – sanduk, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 208x130x44 cm,
Stećak br. 104 – ploča, dijelom utonula, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 150x74x12 cm,
Stećak br. 105 – sanduk, zasut zemljom sa bočne sjeveroistočne strane, obrastao mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 218x120x37 cm,
Stećak br. 106 – ploča, dijelom utonula, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,
- dimenzije stećka su: 223x85x15 cm,
Stećak br. 107 – ploča, dijelom utonula, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 200x105x11 cm,
Stećak br. 108 – sanduk, oštećen sa čeone sjeveroistočne strane, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: 218x78x33 cm,
Stećak br. 109 – ploča, utonula, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,
- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 150 x vidljiva širina 70 cm,

Stećak br. 110 – ploča, utonula, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 110 x vidljiva širina 50 cm,

Stećak br. 111 – ploča, dijelom utonula i prekrivena humusom, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 190 x vidljiva širina 70 cm,

Stećak br. 112 – ploča, dijelom utonula, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 185x94x13 cm,

Stećak br. 113 – ploča, dijelom utonula, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 170x104x7 cm,

Stećak br. 114 – ploča, oštećena gornja površina, dijelom utonula, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 210 x širina 145 cm,

Stećak br. 115 – ploča, u cijelosti utonula, zbog čega je tehnički nije moguće obraditi, prekrivena humusom i travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

Stećak br. 116 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 175 x širina 120 cm,

Stećak br. 117 – ploča, utonula, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 150x110x4 cm,

Stećak br. 118 – ploča, utonula u zemlju, obrasla lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 218x124x10 cm,

Stećak br. 119 – ploča, utonula u zemlju, dijelom prekrivena humusom, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 210x150x10 cm,

Stećak br. 120 – ploča, utonula u zemlju, prekrivena humusom i travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: vidljiva dužina 140 x vidljiva širina 60 cm,

Grobno mjesto br. 121 – prema konfiguraciji terena – ulegnuće, postoji mogućnost da se tu nekada nalazio nadgrobnik čija je orijentacija u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije grobnog mjesta su: dužina 148 x širina 78 cm,

Stećak br. 122 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 230 x širina 78 cm,

Stećak br. 123 – ploča, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 170x130x20 cm,

Stećak br. 124 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 130 x širina 55 cm,

Stećak br. 125 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom

travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 130 x širina 80 cm,

Stećak br. 126 – sanduk, pripada podvrsti stećaka, čija je čeona sjeverozapadna strana lučno oblikovana; dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentiran u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 220x92x80 cm,

Stećak br. 127 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 265x73x23 cm

Stećak br. 128 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 225x88x43 cm,

Stećak br. 129 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i niskom travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 220x85x18 cm,

Stećak br. 130 – ploča, dijelom utonula u zemlju, oštećena, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 248x153x8 cm,

Stećak br. 131 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 176 x širina 82 cm,

Stećak br. 132 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 160 x širina 130 cm,

Stećak br. 133 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 185 x širina 110 cm,

Stećak br. 134 – ploča, oštećena, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 185x110x21 cm,

Stećak br. 135 – ploča, oštećena, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 185x66x8 cm,

Stećak br. 136 – ploča, oštećena, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 180x80x20 cm,

Stećak br. 137 – ploča, utonula u zemlju, vidljivi dio obrastao mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 160 x širina 68 cm,

Stećak br. 138 – ploča, utonula u zemlju, vidljivi dio prekriven je humusom i travom tako da nije moguće izvršiti tehničku obradu stećka, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

Stećak br. 139 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 158x65x12 cm,

Stećak br. 140 – ploča, oštećena gornja površina, dijelom utonula u zemlju, obrasla

mahovinom, lišajevima i trnjem, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 187x74x15 cm,

Stećak br. 141 – ploča, utonula u zemlju, vidljivi dio prekriven je humusom i travom tako da nije moguće izvršiti tehničku obradu stećka, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

Stećak br. 142 – ploča, oštećena gornja površina, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 190x116x5 cm,

Stećak br. 143 – sanduk, nagnut na bočnu sjeveroistočnu stranu, dijelom utonuo u zemlju, obrasta mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 265x53x27 cm,

Stećak br. 144 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 190 x širina 80 cm,

Stećak br. 145 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 180 x širina 78 cm,

Grobno mjesto br. 146 – prema konfiguraciji terena – ulegnuće, postoji mogućnost da se tu nekada nalazio nadgrobnik, čija je orijentacija u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije grobnog mjesta su: dužina 230 x širina 120 cm,

Stećak br. 147 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 170 x širina 80 cm,

Stećak br. 148 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 192 x širina 67 cm,

Stećak br. 149 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 180x110x13 cm,

Stećak br. 150 – ploča, pripada podvrsti stećaka čija se čelona sjeverozapadna strana završava na sljeme, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 165x40x6 cm,

Stećak br. 151 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 170 x širina 74 cm,

Grobno mjesto br. 152 – prema konfiguraciji terena – ulegnuće, postoji mogućnost da se tu nekada nalazio nadgrobnik, čija je orijentacija u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije grobnog mjesta su: dužina 190 x širina 90 cm,

Stećak br. 153 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima,

orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 188x100x22 cm,

Stećak br. 154 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 184 x širina 75 cm,

Stećak br. 155 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 170 x širina 58 cm,

Stećak br. 156 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 210x74x10 cm,

Stećak br. 157 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju, oštećen sa čeone jugozapadne strane, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 165x123x30 cm,

Stećak br. 158 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 175x100x10 cm,

Stećak br. 159 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 165 x širina 63 cm,

Stećak br. 160 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 218x120x22cm,

Stećak br. 161 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 130x60x10 cm,

Stećak br. 162 – sanduk, oštećen, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 265x174x28 cm,

Stećak br. 163 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 248x114x22 cm,

Stećak br. 164 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 176x100x8 cm,

Stećak br. 165 – ploča, oštećena, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 207x70x8 cm,

Stećak br. 166 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 160 x širina 85 cm,

Stećak br. 167 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i trnjem, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 280x87x10 cm,

Stećak br. 168 – ploča, oštećena, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 200x88x20 cm,

Stećak br. 169 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima i trnjem, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 210x115x5 cm,

Stećak br. 170 – sanduk, oštećen, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 258x135x28 cm,

Stećak br. 171 – ploča, neobrađena, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 250x140x20 cm,

Stećak br. 172 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 230x140x27 cm,

Stećak br. 173 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 240x80x8 cm,

Stećak br. 174 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: 270x110x14 cm,

Stećak br. 175 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 240 x širina 190 cm,

Stećak br. 176 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 150 x širina 56 cm,

Stećak br. 177 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 192x110x14 cm,

Stećak br. 178 – ploča, oštećena sa čeonu sjeveroistočne strane, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 200x87x20 cm,

Stećak br. 179 – sanduk, oštećena gornja površina, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 170x80x28 cm,

Stećak br. 180 – sanduk, čeonu jugozapadna strana se završava na sljeme, dijelom utonuo u zemlju, oštećena gornja površina, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 187x88x30 cm,

Stećak br. 181 – ploča, dijelom utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad –

sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 200 x širina 140 cm,

Stećak br. 182 – ploča, pripada podvrsti stećaka čija se čeona sjeveroistočna strana završava na sljeme, oštećena gornja površina, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 255x85x25 cm,

Stećak br. 183 – ploča, utonula u zemlju, prekrivena humusom i travom, zbog čega je nije moguće tehnički obraditi, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

Stećak br. 184 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 210x135x13 cm,

Stećak br. 185 – ploča, oštećena gornja površina, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 178x74x12 cm,

Stećak br. 186 – ploča, utonula u zemlju i prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 190 x širina 65 cm,

Stećak br. 187 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 180 x širina 95 cm,

Stećak br. 188 – ploča, utonula u zemlju i prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 150 x širina 65 cm,

Stećak br. 189 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 170 x širina 80 cm,

Stećak br. 190 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 180 x širina 100 cm,

Stećak br. 191 – sanduk, oštećena gornja površina sa sjeveroistočne strane, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 238x108x45 cm,

Stećak br. 192 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 190x104x6 cm,

Stećak br. 193 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 178 x širina 74 cm,

Stećak br. 194 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom, lišajevima i trnjem, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 223x118x30 cm,

Stećak br. 195 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom, lišajevima i trnjem, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 230x114x57 cm,

Stećak br. 196 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 200 x širina 125 cm,

Stećak br. 197 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 180x142x10 cm,

Stećak br. 198 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 210x132x26 cm,

Stećak br. 199 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 236x130x6 cm,

Stećak br. 200 – ploča, oštećena, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom, lišajevima, trnjem i travom, orijentirana u pravcu sjeverozapad – jugoistok,

- dimenzije stećka su: dužina 200 x širina 125 cm,

Stećak br. 201 – sanduk, nagnut na bočnu jugoistočnu stranu, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 220x95x65 cm,

Stećak br. 202 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 230x140x45 cm,

Stećak br. 203 – sanduk, dijelom utonuo u zemlju sa čeone jugozapadne strane, obrastao mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 250x95x30 cm,

Stećak br. 204 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 220x87x15 cm,

Stećak br. 205 – ploča, pripada podvrsti stećaka čija se čeona sjeveroistočna strana završava na sljeme, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 240x93x23 cm,

Stećak br. 206 – ploča, utonula u zemlju i prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 220x80x13 cm,

Stećak br. 207 – ploča, utonula u zemlju i u pojedinim dijelovima prekrivena humusom, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 215x130x10 cm,

Stećak br. 208 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 190 x širina 110 cm,

Stećak br. 209 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 180 x širina 75 cm,

Stećak br. 210 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 200 x širina 180 cm,

Stećak br. 211 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 170 x širina 80 cm,

Stećak br. 212 – ploča, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima,

orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 165x115x17 cm,

Stećak br. 213 – ploča, oštećena gornja površina, dijelom utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: 260x175x22cm,

Stećak br. 214 – ploča, utonula u zemlju, obrasla mahovinom i lišajevima, orijentiran u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 180 x širina 100 cm,

Stećak br. 215 – ploča, u cijelosti utonula u zemlju, prekrivena humusom i travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 174 cm,

Stećak br. 216 – ploča, u cijelosti utonula u zemlju, prekrivena humusom i travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 170 x širina 70 cm,

Stećak br. 217 – ploča, u cijelosti utonula u zemlju, prekrivena humusom i travom, orijentirana u pravcu jugozapad – sjeveroistok,

- dimenzije stećka su: dužina 180 x širina 70 cm.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

U Prostornom planu BiH do 2000. godine na području općine Tomislavgrad (Duvno) kao spomenik III kategorije uvršteno je 18 lokaliteta nekropola sa stećcima (1094 stećka) bez preciznije identifikacije.¹⁵

U dopisu Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta od 19.09.2012. godine, navedeno dobro je evidentirano pod nazivom:

- **Lipa I, Lipa, općina Duvno**
Srednjovjekovna nekropola. Uz katoličko groblje sačuvano 47 stećaka u obliku ploča, sanduka i sarkofaga; ukras: tordirana traka, simbolični znaci, štit sa mačem. Kasni srednji vijek.
- **Lipa II, Lipa, općina Duvno**
Srednjovjekovna nekropola. Sačuvano 35 stećaka u obliku ploča i sanduka. Kasni srednji vijek.
- **Lipa III, Lipa, općina Duvno**
Srednjovjekovna nekropola. Sačuvano 206 stećaka u obliku ploča, sanduka i sarkofaga. Kasni srednji vijek.

Navedena dobra nisu bila upisana u Registar spomenika kulture Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine.

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Istraživačke radove u smislu popisa i obilaženja lokacija na području općine Tomislavgrad, osim Šefika Bešlagića,¹⁶ vršio je i Robert Jolić.¹⁷

Konzervatorsko-restauratorski radovi nisu preduzimani.

¹⁵ Grupa autora, *Prostorni plan Bosne i Hercegovine, faza b – valorizacija, prirodne i kulturno-historijske vrijednosti*, Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje Arhitektonskog fakulteta u Sarajevu i Urbanistički zavod za Bosnu i Hercegovinu Sarajevo, Sarajevo 1980. str. 52.

¹⁶ Bešlagić, Šefik. *Stećci na Duvanjskom polju*. Beograd: Starinar VII-VIII, 1956/57. str. 357-396; Bešlagić, Šefik. *Stećci, kataloško-topografski pregled*. Sarajevo: "Veselin Masleša", 1971. str. 285-289;

¹⁷ Jolić, Robert. *Duvno kroz stoljeća*. Tomislavgrad: Naša ognjišta, 2010. str. 150-185.

5. Sadašnje stanje dobra

Uvidom na licu mjesta, 25.09.2012. i 19.10.2012. godine, ustanovljeno je sljedeće:

- područje nekropola sa oživljavanjem vegetacije, obrasta travom, niskim raslinjem i visokom bjelogoričnom šumom,
- spomenici (stećci i krstače) su izloženi ubrzanom propadanju usljed nedostatka redovnog održavanja,
- na pojedinim spomenicima vidljive su napukline, neki su prevrnuti, dijelom ili u potpunosti utonuli u zemlju,
- na spomenicima se nalaze biljni organizmi (lišajevi i mahovina) u većoj ili manjoj mjeri,
- dio stećaka na lokalitetu Lipa I je ugrađen u betonski zid koji razdvaja katoličko i pravoslavno groblje,
- spomenici u ograđenom prostoru pravoslavnog groblja su zbog zapuštenosti obrasli niskim i visokim raslinjem i utonuli tako da njihov broj naveden u ovoj Odluci nije konačan.

6. Specifični rizici

- ugrađivanje stećaka u betonski zid,
- dezintegracija lokaliteta zbog dugogodišnjeg neodržavanja,
- nepovoljni utjecaji atmosferalija,
- samonikla vegetacija.

III – ZAKLJUČAK

Primjenjujući Kriterije za donošenje odluke o proglašenju dobara nacionalnim spomenicima ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03), Komisija donosi odluku kao u dispozitivu. Odluka je zasnovana na sljedećim kriterijima:

A) Vremensko određenje

B) Historijska vrijednost

C) Umjetnička i estetska vrijednost

- i. Kvalitet obrade,
- ii. Kvalitet materijala,
- iii. Proporcije,
- v. Vrijednost detalja

D) Čitljivost (dokumentarna, naučna, obrazovna vrijednost)

- i. Materijalno svjedočanstvo o manje poznatim historijskim periodima,

E) Simbolička vrijednost

- ii. Sakralna vrijednost,
- iii. Tradicionalna vrijednost,
- v. Značaj za identitet skupine ljudi.

G) Izvornost

- i. Oblik i dizajn
- ii. Materijal i sadržaj
- iii. Namjena i upotreba,
- iv. Tradicija i tehnike,
- v. Položaj i smještaj u prostoru,

Sastavni dio ove odluke su:

- Imovinsko-vlasnička dokumentacija

- Kopija katastarskog plana broj: 11; M 1:1000, k.o. Lipa za k.č. broj 1151 (novi premjer) i Izvod iz posjedovnog lista broj 14, od 04.05.2012. godine.
 - Kopija katastarskog plana broj:12; M 1:1000 k.o. Lipa za k.č. broj 1177 (novi premjer) i Izvod iz posjedovnog lista broj 14, od 04.05.2012. godine.
 - Kopija katastarskog plana M:25 000, od 24.01.2013. godine.
 - Zemljišnoknjižni ulošci broj; 243 i 865 k.o. Lipa, od 24.01.2013. godine
 - Potvrda o identifikaciji parcela novog i starog premjera od 25.01.2013. godine.
- Dokumentacija o prethodnoj zaštiti dobra
 - Dopis Federalnog ministarstva prostornog uređenja br. 03-23-2-1027/12 MD od 06.09.2012. godine kojim obavještava Komisiju za očuvanje nacionalnih spomenika da ne raspolaže podacima i dokumentacijom koja se odnosi na Nekropole sa stećcima u naselju Lipa, općina Tomislavgrad.
 - Dopis Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta br. 07-40-4-5147-1/12, od 19.09.2012. godine dostavljeni su podaci o prethodnoj zaštiti Nekropola sa stećcima u naselju Lipa, općina Tomislavgrad.
 - Fotodokumentacija:
 - fotografije postojećeg stanja dobra snimljene su 25.09.2012. i 19.10.2012. godine; fotografirao: historičar Zijad Halilović (fotografirano digitalnim fotoaparatom Canon EOS 450D);
 - Tehnička dokumentacija:
 - Tehnički snimci postojećeg stanja dobra (skica nekropola, snimak spomenika); dana 25.09.2012.i 19.10.2012. godine mjerili i snimali: Zijad Halilović, saradnik za arheologiju, vanjski saradnici – Amra Popržanović, dipl.ing.arh. i Milka Grujić, dipl.ing.arh.

Korištena literatura

U toku vođenja postupka proglašenja dobra nacionalnim spomenikom BiH, korištena je sljedeća literatura:

- 1956/57. Bešlagić, Šefik. *Stećci na Duvanjskom polju*. Beograd: Starinar VII-VIII, 1956/57.
1971. Bešlagić, Šefik. *Stećci, kataloško-topografski pregled*. Sarajevo: "Veselin Masleša",1971.
1980. Grupa autora, *Prostorni plan Bosne i Hercegovine, faza b – valorizacija, prirodne i kulturno-historijske vrijednosti, Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje Arhitektonskog fakultet u Sarajevu i Urbanistički zavod za Bosnu i Hercegovinu Sarajevo*, Sarajevo 1980.
1982. Bešlagić, Šefik. *Stećci – kultura i umjetnost*. Sarajevo: Veselin Masleša, 1982.
1985. Benac, Alojz. *Utvrđena ilirska naselja (I), delmatske gradine na duvanjskom polju, buškom blatu, livanjskom i glamočkom polju*, Djela Centra za balkanološka ispitivanja ANUBIH LX (4), 1985.
1988. Bojanovski, Ivo. *Borčani na Duvanjskom polju (Minicipium*

Delminensium); U Bosna i Hercegovina u antičko doba. Sarajevo: Djela
Centra za balkanološka ispitivanja ANUBIH LXVI (6), 1988.
2002. Jolić, Robert. *Duvno kroz stoljeća*. Tomislavgrad: Naša ognjišta, 2002.

Nosilac istraživanja i izrade Prijedloga odluke:

*Zijad Halilović, profesor historije, saradnik za arheologiju
u Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika*